

C. K. Državno Odvjetništvo u Šibeniku
I. R. Procura di Stato in Sebenico

Stiglo dne..... sat..... pod.
Pervenuto il 13. 5. 09 ora..... md.
Primjer..... Nadp.....
Exempl..... Rubr.....

GRADSKA BIBLIOTEKA
"JURAJ BIŠGORIĆ"
ŠIBENIK
NAUČNI ODSJEK

Prava Pučka Sloboda

PREDPLATNA CIENA NA GOD. K 2
- NA PO GOD. 1 - POJEDINI BROJ 2 p.
PREDPLATA SE ŠALJE UREDNIŠTVU

IZLAZI SVAKOG ČETVRTKA

IZDAVATELJ, VLASTNIK I ODGO-
VORNI UREDNIK: VLAD. KULIĆ
- UVRSTBE PO CIENIKU ili POGODB

God. II.

ŠIBENIK, 13. svibnja 1909.

Broj 55.

Dalmacija bolnica.

Ima nekoliko zemana, da se po Beču kupe novci za gradju gostiona, ili bolje bolnica po Dalmaciji. Jedna je jur podignuta u našem pitomom Dubrovniku, zove se „Hotel Imperial“ a jedna se gradi, ili je već dograđena u Ercegovomu. Ovih dana naše novine bilježe „r a d o s t n u“ viest, da se je sakupilo svota od 3 milijuna kruna za gradju ovih i ovakvih bolnica po Dalmaciji i to u okolici Splita, Hvara, Dubrovnika i Ercegovoga. U ovome mnogi vide napredak naše pokrajine, te se natječu, kako da izkažu preko ovog ili onog lista, svoje priznanje sad ovome, sad onome debelome kumu u Beču. Čujemo, da će i sama vlada, dati nekoliko stotina hiljada kruna, a da je gradu Beču občina Rabska, čak poklonila za gradju bolnice jednu najbolju svoju šumu i na najzgodnijem položaju otoka Raba.

Mi, koji smo naviknuti govoriti istinu i nismo stvoreni, da se hinjimo pred nikim, te smo samo tu, da budemo od koristi narodu po njegov gospodarski, zdravstveni, politički i vjerski napredak, moramo otvoreno reći, da se podizanju ovih hotel-bolnica u našoj zemlji nit najmanje ne veselimo, dapače smo protiv istima, a to sa ovih razloga.

U ove hotel-bolnice dolaziti će nezdrava čeljak, koja na sebi ima svakojakih klica zaraznih bolesti, te će više manje uplivati i na naš puk, koji u okolici njihovoj žive.

Budući ova čeljak nepoznaju naš jezik, već njemački, to će u ovim hotel-bolnicama sve osoblje biti njemačko. Njemac će biti u kuhinji, njemac na vratima, njemac na dvoru, njemac u nutri, tako, da će svaki hotel-bolnica biti sama za sebe jedna mala kolonija ili bolje stup, oko koga će se vršiti postepeno uvadjanje njemaštine u našu čisto hrvatsku zemlju.

U ove hotel-bolnice dolaziti će čeljak boležljiva, koja neće moći jesti našu zdravu hranu. Sve što im treba dobivati će izvan naše pokrajine, pak evo razloga, da našem narodu od ovih hotel-bolnica, nema, niti će biti koristi.

Doduše mi ne možemo zabraniti, da se jedno bolestno čeljade, ili više njih nastani u našoj zemlji, ali zato nemamo razloga da se tome veselimo, ili da im čak mukte darivamo najdivnije položaje u našoj zemlji, dok sinove ove zemlje pritiskao je tako jaki

porez, da su usilovani povisiti stanarinu, koja za činovnike dosiže do $\frac{1}{3}$ njihove plate.

Ovo je danas, a što će biti do koju godinu, iza dogradje ovih hotel-bolnica? Nastati će prava seoba njemaca, koji ne mogući naći zaklona u hotel-bolnicama, stanovati će po privatnim kućama, te će tim opet nanieti štete činovnicama i drugima, koji nemaju svog vlastitog stana, te su usilovani, da ga uzmu pod kiriju. Ovim načinom Dalmacije biti će prava bolnica; njemac bolestan na primorju, naš narod grozničan ležati će u zagorju, dokle podpuna bolnica ciela zemlja.

Podpomagati, ili čak uzveličavati podizanje hotel-bolnica u zemlji i to na primorju, dok nam narod u zagorju skapa od ljute groznice, a blago crkava, ne može da čini onaj, koji ljubi svoj narod i svoju domovinu, a to tim više, kad se još govori, da se to čini u korist zemlje i njezina blagostanja. Ne gospodo! Dalmacija nema potrebe hotel-bolnica, već puteva, cesta, željeznica, prisušenje blatija, uredjenje močvara, škola svake ruke.

Je li vam do gradje hotel-bolnica, te podižite na kornarskim otocima na sred morske pučine, te one goleti pošumite, tu će bečki i drugi njemački bolestnici moći mirno sprovođiti na samoći život i Bogu pripravljati svoju dušu. Na ovaj jedini način vaše hotel-bolnice bile bi donekle koristne Dalmaciji.

Šta je nova po svijetu.

HRVATSKA.

U nas je sasvim zlo! A i mora da bude tako. Tudjina smo za druga izabrala, a tko imade druga, imade i gospodara. U dom smo ga primili, a on nas sad iz naše kuće goni i zapovijeda s našim imanjem. A mi, mjesto složno na nj udariti, koljemo se medju sobom, a on da se veseli! U Zagreb dolazi načelnik Bečki glasoviti Lueger, koji je iz pandža židovskih izbavio občinu Bečku. To je pravi katolik, prijatelj nas Hrvata, pak će ga Hrvatska prestolnica, naš bieli Zagreb grad, dočekati kako se pristoji. Ako Bog Luegeru podieli zdravlje, i djelima će dokazati svoju ljubav prama staroj Hrvatskoj kraljevini. Dobro došao!

BOSNA.

Obćinsko bečko vieće, sa načelnikom Luegerom ovih dana dolazi u Sarajevo, da vidi sve naše strane, i da, odvrati posjet Bošnjacima.

Bit će svetčano dočekani i pogosćeni po starom hrvatskom običaju. Puno se Bošnjaci uzdaju u Luegera. On jedini može Magjarima stati na put, da se amo šire. Kad se sabor otvori, te se poslanici stanu lučiti, vidjet ćemo, koliko su Magjari i njihov Burjan stvorova zaularili. Ljudi, čuvajte se! Sve za obraz, za dom, al obraz, dom ni za što!

AUSTRIJA.

Niemci se uzjogunili. Magjarima nepuštaju. Tako barem izgleda iz pisanja njihovih listova. A mi im nevjerojemo! Lisice se zavadjaju, a pomiri će se najzad iza kako, jedni s jedne, drugi s druge strane, operušaju jedni naš hrvatski narod. Naš je kralj po naravi miran čovjek. Mrzi svaku borbu, te bi htjeo da ljubav upravlja svugdje, pa i u Ugarskoj. Nastoji da sklopi Magjare na ljudski postupak prama drugim narodnostima; ali mu sva nastojanja uzaludna. Krsti vuka, vuk u planinu! Tako ti je pošteni i pravu rodoljubivu čovjeku s Magjarima! Najzad će se izkoliti Gajeva: slavenski valovi poplaviti će Ugarsku, a Magjara tad, bilo pa nije.

RUSIJA.

Rusija se počela osvješćivati. Nemirni življi (ko što su i u nas) socijal demokrati, ili gube pred pukom, ili se osvješćuju. Ta se promjena opaža i medju izabranicima u dumi. Svi nastoje da se i Rusija oporavi, uredi i ojača osobito na moru, a da, uz bilo koju državu, postane opet strah i trepet sve nijemstva. Ako ovo bude istinito, neće biti goreg zla; ali da bi moglo dobra biti, mi držimo da je to barem za sto godina uzaludno i nemoguće. Boj se je bio i svršio je, a potle boja, moja Rusijo, kopljem o ledinu, netreba ga veće. Naopako po svakoga onoga, kojem pamet dodje, kad vrijeme prodje!

AZIJA.

Amo je pravo bezvladje. Jedni su za cara, koji je sada na prijestolju, a drugi su za cara koji vami u Saluniću sužanj i siromah. Sve su mu oteli, pak i slobodu. Mladoturci ga čuvaju, jer se boje i drugog prevrata. Po maloj Aziji sve redom kolju, a u Carigradu strijeljaju i višaju. Slabo će svršiti! Mladoturci se počeli bojati, da će na Tursku Rusija udariti, pak se i oni spremaju. Ali to je nemogući! Sada vlasti puštaju da se Turci kolju, a kad hora nadodje, tad će s njom preko mora u Aziji.

Neke mane i poroci u puču.

Krčme.

Često se čuju težaljke, da su krčme umet našega naroda, osobito u zagorskim krajevina. Pisalo se i razpravljalo se je dosta na dugo i široko po novinama i sastancima, kako bi od naroda odstranili ovo veliko zlo, ali pravog i korenitog lieka do danas se nije

našlo. Svi smo složni u tome, da su krčme leglo većine zla, što nam narod u sebi ima, dakle da su pogubne. Kad smo složni u tome, treba da nadjemo način, kako da se ovog zla i riješimo. Krčma, kao takova nije pogubna, nego je baš potrebna bilo za putnika bilo za seljanina, nego postaje pogubna, pošto krčmar ne pazi niti zna za zakonske propise, koji mu naredjuju, da on mora biti prvi čuvar, prvi oružnik, prvi redar, koji je pozvan, da štiti red i čistoću u svojoj krčmi.

Doduše novom namjestništvom naredbom nešto se je umanjio broj krčame, ali ovo nije sve, niti se je s ovim postigao pravi cilj.

Većina naših krčama kako je uređena. Jedan odulji stol, dva tri duga banka naokolo, karatelić vina, dva tri vrča i ništa više. Ovakova krčma nije korisna putniku, pošto nema ni da se okriepi, ni da se odmori u njoj na pristojan način. Vina i rakije ima, a drugo ga svega, što je putniku treba nema. Ovakove su krčme pravi umet naroda. One su najpogibelnije, jer su stovarište narodnog rasula i narodne propasti.

Što bi se dakle imalo učiniti? Pošto dakle krčme su tu u prvom redu da budu utočište čovjeku putniku, neka se vlasti ovog drže i ništa više. Zapita li Petar jal Pavao dozvolu za krčmarenje, neka mu se ne da zato, jer je tu molbu preporučio Petar ili Pavao, nego neka se postupe po zakonu. Činovnik, koji ima da rieši pitanje dozvole, neka se ne zadovolji samo izvještajem žandara, jer i oni su ljudi, pak i oni imaju prijatelja i svojih benjamina, nego neka sam glavom potruđi se do kuće onoga, koji dozvolu pita.

Nadje li, da zgrada u kojoj će se voditi krčmarenje jest prikladna i da ima u nutri barem 2 postelje u potpunom redu na razpoloženje putnicima i dovoljno čiste rubenine na postelji, te posudje za kuhanje čisto i u redu, nek mu se dozvola udjeli, a inače nikako.

S ovog razloga imala bi se izdati odredba, po kojoj bi se u roku recima od 1—2 godine sve krčme imale ovako urediti, a ona koje ne bi se kroz ovaj rok ovako uredila, ili se nebi mogle ovako urediti imale bi se zatvoriti.

Suviše imao bi se broj krčama udjeliti prama broju pučanstva ili uzduž cesta naprama dalečine jedne od druge. Danas ćemo naći uzduž česte 5—6 krčama jednu blizu druge, a proći će opet 20 km. da nema nijedne.

Znam, da će nam se reći, da 5—6 krčama ima ponajviše u selima blizu gradova, kamo dolaze građani od sveca na zabavu. Nu ako idjemo zatim, da narod uzgajamo, moramo ne dati prigode građanima, po najviše radne ruke, da u svetačne dane troši novac krvavo stečen u marendice. Baš u selima blizu gradova ne treba krčama, te bi bilo uputno zatvoriti ih, da se spasi ljudski život onih nesretnjaka, koji su tu redoviti gosti, kao i onih, koji godimice ginu od noža i levorvera u pijanu stanju.

Rekli smo, da je svaki krčmar prvi pozvan, da pazi na red u svojoj krčmi. S ovog razloga, kad se izda dozvola krčmarenje, neka se ne izda dozvola za igru karate, a nek se zabrani igra mure. Karte su uzrokom nožu, a mura čini, da više od jednome bukara, jal vrč odleti u glavu.

Oružnici, mjesto da i oni koji put se zakartaju kod prije krčmara, imali bi strogo paziti i kad bi se opazili prekršaji imali bi se kazniti do potrebe i gubitkam dozvole krčmarenje. Kad bi naš krčmar znao, da ako mu oružnik zateče pijana čovjeka u krčmi, ili igru karata i mura, da će ga stići kazan, on bi na sve ovo dobro pazio i iz njegove krčme ne bi izlićale čaše i vrči kroz prozor, niti bi seljani porinivali noson pred njegovim vratima.

Još bi se imalo na nešto paziti pri udjelivanju dozvole krčmarjenja. Svi znamo, da naš narod do seoskih časti mnogo drži. U nekim selijama glavlar, pristav, arambaša, pa i čauš pričinjaju se kao neki mali načelnici, poglavara, namjestnici i još više. Ovo je dobro, da oni drže visoko čast, koju im je narod povjerio, ali je zlo kad je zlorabe. Ima onih, što jedva čeka, da ga zapane, koja seoska čast, samo da se dočepa krčme i tad je cijelo selo njegovo i njegov rob. Poznamo jedno selo u kom je bila jednu krčme otrog 50 godina. Prohtjelo se jednom, što je kod fratra naučio mrčiti četiri slova, da ga je zapala čast pristava. Odmah je dobio dozvolu za krčmarenje. Prva, stara krčma je mal ne opustila, a nova njegova je procvatila, tako da je bila uvijek puna seljana, koji bi znali tu sprovodjat dane, a i noći sve do prvih pijevaca. U samih 10 godina ovaj pučki prijatelj postav je mali bogataš su 20—30 hiljada kruna. Od pukog siromaha prvi je gazda u selu.

Pošto seoske časti, a u prvom redu glavlar, pristav i arambaša mora da paze na red u selu, a pošto se neredi ponajviše dogadjaju u krčmama, stoga bi vlasti imale netom je jedan postao glavlarom ili pristavom jal arambašom oduzeti mu dozvolu krčmarenje. Kad bi se ovako postupalo sjegurno je, da se ne bi mnogi natjecali i pijanke plaćali samo da ih zapane ova, ili ona seoska čast. Istina, ovo su oštre mjere, ali su i oštre zla pogube, koje u narod ulaze jedino putem krčama. Na ljutu ranu, ljutu i travu kaže naš narod.

Krčma u kojoj nož, ili kubura zna vršiti svoju, nije da postoji, to zlo iz sela treba namah odstraniti.

Bolje da putnik ostane za par sati gladan i žedan, nego da nam se narod truje i ubije u duši i tielu, te tako propada. Nek nam se neiznašaju nikakova opravdanje u ime slobode obrtarine, jer nije niti može biti slobode onde, gdje vladaju lanci kamatništva, rastrojstvo kutnjeg mira i obiteljske sreće i gdje nam narod svagdano gine i prodade. Sloboda je liepa i sveta stvar, nu i maslo je začina, ali mu se hoće načine.

Propala Zagora i ove godine.

Hvala Bogu, rod na lozi amerikanice nosio ove godine baš liepo, a nije se bilo tužiti ni na žito. Kiša, koja je pala u obilju početkom ovog mjeseca, bila je prava mana i blagodat božja, iza onih bura, koje su osušile i grlo, a kamo ne zemlju. Jadan težak u svojoj kolibici raduje se sa svojom porodicom i zahvaljuje Bogu na daru.

Loza oživila, gora prozelenila, žitija se ubusala, krumpir proklialo, Bože hvala Ti koji Si ovako dao!

Čoban veseo izvodi svoje blago. Jančići i jarčići veselo skakutaju i busaju se. Sve je oživilo. Sve je veselo, radostno i zadovoljno i hvale uzdaje Tvorcu.

Nu sred veselja i zadovoljstva, nastanu tužni dani.

S mora se stislo. Zagrmelja dva puta i Zagora se obuće u bijelo ruho. Krupa zamete za četiri prsta i otuće, te k zemlji prigne mlade i ponosite lozove mladice. Ko da ni ovo nije dosta. Svilaja, Dinara i Velebit, zahvaljuju svom susjedu brdu Gargantu u Italiji na daru, koga im je poslao u ovo doba godine. Sa sebe rastjeraju oblake i razvedri se! U zao čas po jednu Zagoru! U prošlu subotu sirota Zagora osta gola. Slana sve je oparila, ko da je tko prolio vrelom vodom. Ni travke nije ostalo.

Sve je pocrnilo i uvelo, da spasa više nema. Propao plod, propao riz. Jadni narode! Nadao si se da će ti bar ova godina biti bolja, nego li lanjske, a kad tamo, ova je gora od one.

Ko da ni ovo nije dosta!

Pravo veli naš narod: Kad te zlo zadesi, otvori mu širom vrata, i jest tako. Nije dosta, da je krupa i slana uništila u Zagori hranu ljudima i blagu, nego nesretna groznica, počela je već s rana, da vrši svoju. Danilo, Slivno, Perković, pak sve do Unešića, danas već trpe ovaj užasan bič. Ako je ovo ovako sada, a što će biti o Ilijištku, kod pripeče božja glavnja?

Misle li na ovo oni, koji su pozvani? Razmišljaju li ob ovome ona gospoda, koja ciene spasiti narod u Dalmaciji sa gradjenjem gostiona o čemu govorimo u uvodnom članku? Mi velimo da ne. Kad bi oni ozbiljno mislili o patnjama našega puka, koji žive u zagorskim predjelima, mi smo više, nego uvjereni, da oni ne bi počinjavali pogriješke, koje svagdano čine.

Varaju se ona gospoda, koja misle, da je puk spašen tim, ako mu se pošalje par kg. kukuruza, ili ako se udjeli jedna krmača za razplod. Ne gospodo! Naš narod ne pita milostinje. On ima svoju sjanu prošlost i teži da se k njoj dovine. Zato ne spriječavajte ga na putu. Puštite mu slobodne ruke, da sam sebi kroji sudbinu. Nu vi to ne čete, da učiniti, jer nemate pojme o slobodi i narodnoj volji, koja vam je rieč uvijek u ustima. Kad ne čete, da to uraditi, a onda vam dužnost nalaže, da našu zemlju pošumite, a vododerine urediti i močvare prisušite, kako da nas krupa ne bije i groznica ne ubija. Ovo nemože nam narod sam izvesti, a kad bi mogao, ne bi zaisto tražio pomoć maćehe.

Po narod nam nastoju čemerni dani, a sam se pomoći nemože, jer svojim od svoga, na svome nije gospodar. Bože dokada će oni, te imaju oči, biti sliepi?

Razprava o kradji zlata Gospe van grada Šibeniku.

Od 5. do 7. Svibnja vodila se je kod našeg suda zadnja porotna razprava proti Jovanu Milaku pok. Gjure iz Vrpolja kod Knina, tužena radi zločinstva kradje počinjene na šletu crkve Gospe vanka grada; proti njegovu bratu Iliji Milaku i proti Jovanu Ceraniću Siminu iz Žagrovića, tuženim radi zločinstva dioničtva u kradji. — Bio je odvojen kazneni postupak proti težaku Nikoli Živlaku Milinu iz Vrlike: krojaču Dimitriji Mičiću pok. Stjepana iz Mostara i zlataru Joži Botta iz Splita, jer prvi teško bolestan nije mogao da pristupi na razpravu. Drugi je na koji dan prije razprave nenadno pobjegao u dakeki sviet, a proti trećemu nije još obtužnica postala pravomoćna. I sva trojica su obtuženi odnosno okrivljeni sa zločinstva dioničtva u kradji, jer da su sakrili, sebi pribavili i protržili zlatne i srebrne predmete, za koje su znali da potiču od gori spomenute kradje. Proti ovim vodit će se naknadno u svoje vrieme kaznena razprava. Porotnoj razpravi je predsjedao c. kr. zemaljski savjetnik Benković. Obtužbu je zastupao c. kr. dr. pododvjetnik dr. Učović, a obranu Jovana i Ilije Milaka zastupao je kazneni branitelj dr. Subotić, dok je obtuženika Ceranića branio dr. Bakotić. Oštećena crkva bila je zastupana po župniku fra. J. Bartuloviću. Nakon trodnevnog razpravljanja, koje je svršilo u 11 i pol u noći, bio je obtuženik Jovan na temelju pravorieka, kojim su porotnici jednoglasno potvrdili pitanje o zločinstvu kradje, osuđen na 5 godine teške tamnice, proštrene svake godine jednim postom dne 12. prosinca. krivim prekršaja dioničtva u kradji, te odsuđen na dvie sedmice strogog zatvora. Obtuženik Ceranić bio je sasvim riješen.

Po razpravi osuđeni Jovan, pozvao je k sebi g. predsjednika na razpravi savjetnika Benkovića i saobćio mu je, da je i onako bolestan, stog da želi kazati, gdje je zakopao ostalo pokrano zlato, koje, da on nebi bio ukrao, već netko drugi, a on ovome, dakle, on bi bio lupež, lupeža. S ovog razloga Jovan je bio poveden k svojoj kući i tu nakon toliko otezanja očitovao g. Benkoviću, gdje je zlato zakopao, koje je u istinu bilo našasto i u Šibenik donešemo.

Kako nas uvjeravaju malne cielo zlato je našasto. Ovo će obradovati, ne samo svakog Šibenčanca, dali svakog kršćaninu, a Jovanova osuda, nek bude drugima služila za izgled.

Hoće li se radi ovog Jovanova otkrića, ureći ponovna razprava, ili će njegov odvjetnik uložiti utok protiv osude, do ovog časa nije nam poznato.

Za nas je glavno, da se je zlato našlo i da je tim lice Šibenčanaca ostalo čisto.

Javna pučka skupština proti riešenju jezičnog pitanja -- zabranjena.

Janjina, 7. svibnja. 1909.

Riešenje jezičnog pitanja za Dalmaciju ogorčilo je sav hrvatski narod u Dalmaciji, a naoseb kod nas na Pelješcu. Za nedjelju bila je zakazana javna pučka skupština proti onakovom riešenju, koje nije na čast hrvatskoj Dalmaciji i po kojem bi mi potvrdili

talijanski jezik u ovoj čisto hrvatskoj zemlji. Ogorčen narod htio je, da iznese ove rezolucije.

I. Prosvjedujemo proti pokušanom riešenju jezičnog pitanja u zemlji, po kojem se nije izričito odstranio njemački jezik, te se dala još veća prava talijanskom jeziku, a ne uveo se izključivo hrvatski jezik po svoj zemlji, osim dvojezičnog u Zadru.

II. Osudjujemo postupak dvaju hrvatskih delegata, koji su pristali na ovako sramotno po hrvatsku Daimaciju riešenje jezičnog pitanja.

III. Pozivlju se sve Dalmatinske občine da u javnim skupštinama prosvjeduju proti riešenju jezičnog pitanja.

IV. Najodlučnije napose prosvjedujemo proti tome, što će se i na našem Pelješcu — Kotarskom sudu u Orebiću — postaviti dvojezični nadpisi, u cijem kotaru nema ni jedne duše koja talijanski misli ili osjeća.

Odbor.

Šumski i poljski prekršaji.

Narod nam se tuži, da ga lugarina i poljarina ubiva. Dok u ovome ima dosta pretjeranosti, ali ima i istine. Krivce šumskih i poljskih prekršaja, niti ih branimo, niti ćemo ikada braniti, ali ipak moramo uzeti u obranu ne dužne.

Naš zakon o šumkim i poljskim prekršajima ima jednu veliku pogriješku, a ta je baš u onom paragrafu, koji naredjuje, da ako se ne pronadje krivac učinjene štete, da istu plaća cielo selo, dotično odlomak. Nama se čini, da ovo nije dobro.

Svi znamo, da cielo selo ne može da učini jedan šumski prekršaj, ili poljski, nego da ga tu ulazi pojedinac, koji posjeduje blaga, ili pako blago od više gospodara skupa na pašu pognano i s nemara čobana u štetu ušlo.

Svi seljani ne samo, da ne imaju pojednako blaga, da li ima i onih, koji nemaju ni jedne glave bilo malog, bilo velog zuba. Pa pri šteti, što se događa? Do plaća svak. A je li pravo, da plati štetu onaj, koji nema blaga? Jeli pravo, da plati i onaj, koji nema one vrsti blaga, koje je štetu počinilo? Svak misao će nam priznati, da nije.

Ovo je potaklo občinsko vieće u Šibeniku, da poprimi predlog, neka se šumski i poljski zakon izpravi na način, da od sele u napred, kad se učini, koji kvar u polju, ili u šumi, a nemože se pronoći pravi krivac, da isti plate samo oni seljani, koji imaju one vrsti blaga, koje je počinilo štetu.

Ovoj je predlog jako pravedan, a i koristan. Pravedan, jer zašto da ja platim štetu, koju je počinilo blago, koga ja neman, a koristan, jer će se ovim načinom stati na kraj mnogim i mnogim zlouporabam, koje počinjavaju najbogatiji u selu na uštrp jadne sirotinje. U pogled šumskih prekršaja i poljskih šteta, na žalost u našoj zemlji, još vlada usilništvo, koje je nalazilo baš oslona u dotičnom zakoniku, a koga na korist istine, pravice i sirotinje treba popraviti.

Dok se nadamo, da će bez ikakova odklievanja zemaljski odbor uzeti u dužan obzir, predlog občinskog šibenskog vieća, dotle očekujemo, da i ostale občine parade slično, kako li sabor u prvom zasjedanju jednoglasno poprimio predloženu mu preinaku i tako utrao put pravici i obrisao sa oka

sirotinje mnogo suzu. Kad se zakon preinači u ovom smislu, biti će manje poljskih i šumskih šteta, jer će svak paziti svoje blago dužnim obzirom, bojeći se kvara, koga će morati sam da plaća, mjesto ko do sada cielo selo dotične odlomak.

Želimo, da se predlog uvaži, jer je pravedan i jer to današnje naše gospodarske prilike od nas traže.

Naši dopisi.

Milna na Braču, 10. Svibnja 1909.

Jutros su se odielili od nas sasma zadovoljni podpunim uspjehom njegovog mukotrpnog rada i nastojanja velečastni otc prezaslužnog dominikanskog reda Fra Jerko Vlahović i Fra Angjelko Orlandini. Za osam dana, kojih smo imali sreću posjedovati u Svetom Poslanstvu, prostrana naša crkva dubkom se je napunjala za trajanja svetih propovjedi. Njihova umna te uvjeravajuća rieč, kad blaga, kad stroga, privela je k toru Gospodnjem liepi broj zalutalih ovčica. Bilo ih je, koji od preko trideset godina niese pristupali Svetim Sakramentim, a ovom su se prigodom Bogom pomirili. Veličanstvena jučerašnja litija kojoj su učestvovali svi razredi pučanstva, mlado, staro, hromo i kljasto, u jednu rieč cielo mjestno pučanstvo, zaključila je dostojno osamdnevne svečanosti. Dio zasluge odpada takodjer na ovomjestnog dekana prečastnog Don Stjepana Sapunara, koji je gorispomenutim velečastnim otcim Dominikancim bio u svakoj pri ruci, te se je trudio i nastojao do krajnjih granicâ mogućnosti da Sveto Poslanstvo podpuno uspije. Na žalost klica otrovnog sjemena posijanog u Splitu zarazila je i ovdje rukovet nadobudnih mladića, a medju te i nekoje naše pučke učitelje, koji su odkazali svoj poslulo mjestnoj predpostavljenoj vlasti, koja ih je bila pozvala da učestvuju procesiji sa školskom djecom te je ova, koja je ipak htjela učestvovati, na obće čudo, bila praćena občinskim redarom. Naprotiv jedna i druga učiteljica pohvalno se odazvaše pozivu, pratiše djevojčice u bjelini i ovjenčane.

Velečastnim pak otcim nad njihovim blagosavljenim radom, koji će, stalni smo, imati trajnih spasujućih posljedica, želimo i prosimo od Svemogućega svako dobro vremenito i dušemo.

Viesti.

Molimo sve one, koji nam ne platiše lista za prošlu godinu i sljedeću, da to odmah učine, drugčije ćemo svakome obustaviti list.

Preporučujemo svakome naš list, koji je neovisan, a služi Bogu i Hrvatskoj!

Bečko Občinsko zastupstvo na čelu svojim načelnikom Dr. K. Luegerom bilo je ovdje u prošlu nedjelju u jutro sa posebnim parobrodom. Na dočeku izletnicim bijahu gg. načelnik i kotarski poglavar. Izletnici iz parobroda najprije podjoše u našu krasnu baziliku, gdje su dali odčitati tihu sv. misu, kojoj su svi prisustvovali. Iza mise razgledaše baziliku kašnje grad, a zatim posebnim parobrodom

podjoše na Krku. U 12^{1/2} po podne odputovaše za Split. U Splitu, kako čujemo neke „radničke krvopije“ prirediše bučne izkake protiv izletnicim, što mi osudjujemo, jer se mora poštivati svakoga, koje dolazi u našu kuću, a po gotovo poštivati moraju te i takove izletnike Dorbići, Glumci i njihova družina. Ovaki izkazi su sramotni a zramota je za Split, da u njemu zapovjedaju razni Dorbići Henći, Glumci i t. d.

„Poljodjelna Zajmovna Blagajna“ u našem gradu imala je u prošlu nedjelju svoju glavnu godišnju skupštinu. Skupština je bila brojno posjećena. Bilo je blizu 700. članova. O teku skupštine i rodu njezime, govorit će mo u dojučem broju obširnije.

Svega po malo.

Katolička crkva a Srbiji.

Poradi balkanskih događaja svraćaju se svi pogledi i sva pažnja na Srbiju. To je — kako „Corrispondenza Romana“ piše — jedina zemlja, u kojoj nema ni najmanje katoličke organizacije: nikake dieceze, nikakova vikarijata, nikakove prefekture; nijedne misionijske stacije sa kakovim predstojnikom. U Dalmaciji imade naprotiv n. pr. katoličkih Srba, koje pastoriraju srbski svećenici: i u Crnoj Gori, bratskom srbskom plemenu, uživaju katolici po sklopljenom između svete Stolice i kneza Nikole ugovoru sigurnu slobodu. Katolici što su se u Srbiju naselili, većim su dielom Poljaci i Albanezi, u svemu do 10.000 od 2 milijuna i pol Srba. Srbska vlada ubire od svakoga gradjanima odredjeni porez u bogošt. svrhe. Od toga daje stalnu svotu za tursko svećenstvo, za rabine i protestantske propovjednike — samo katolički svećenici ne dobivaju od toga ni filira. Porez katoličkih Srba ide u džep pravoslavnih popova. Do smrti biskupa Strosmajera bijahu srbski katolici podieljeni na tri župe, od kojih je svaka imala svoga župnika. Obje najstarije župe nalaze se u Beogradu i u Kragujevcu. Na svršetku rusko-turskoga rata, odnosno iza proširenja područja kraljevine Srbije, nastala je župa u Nišu. Tamo je iz Šlezije doseljeni župnik Wilibald Tschok težkom mukom osnovao crkvu i školu. Medjutim je on 1903. godine umro, pa sada tu župu nadzire kragujevački župnik. Pa i tim tako slabim katoličkim organizacijama pravi srbska vlada velikih neprilika, a da ne govorimo o samom fanatizovanom narodu. Naravski, da i katolici postaju sve više ravnodušniji i sve većma mlitaviji, kad ih njihov katolički svećenik jedva jednom u godini posjeti.

Ljudi sve više jedu konjsko meso.

Opaža se da ljudi sve više jedu konjsko meso. U samoj Njemačkoj je ubijeno prošle godine u mesarnicama preko 300.000 konja, a u Francuzkoj 60.000.

Što mu je ogorčilo život.

Nekoga čovjeka izvadiše iz vode, u koju se bacio, te ga upitaše: zašto je htio oduzeti život? On im odgovori ovo: „Oženio sam se s udovicom, koja je imala odraslu kćer. Moj je otac često dolazio k nama i zaljubi se u moju pastorku, te je uzeo za ženu. Uslied toga je on postao moj zet, a moja kći (pastorka) mojom majkom, jer je bila supruga moga oca. Za kratko se vrijeme meni rodi sin, koji je sada bio šurjak moga

oca, a moj ujak, budući da je bio brat moje matere. Supruga mojega oca, t. j. moja kći, rodila je sina, koji je bio moj brat i ujedno moj unuk, jer je bio sin moje kćeri. Moja supruga bijaše dakle moja baba, jer je bila mati moje majke ili maćuhe. Tako sam ja bio suprug moje žene i ujedno njezin unuk; a buduć da je suprug jedne babe ujedno djed, te sam ja bio sam svoj djed. Kad sam to doznao, nijesam mogao više živjeti, a da to ne mislim, pak se baci u vodu.

Spaljivanje mrtvaca u Austriji.

Pitanje, da li je spaljivanje mrtvaca u Austriji dopustivo, došlo je prvi put na bečko upravno sudište 18. pr. mj. pod predsjedanjem markiza Bacquehema do principalne odluke. Predmetom razprave bila je pritužba, što ju je podiglo društvo prijatelja spalivanja mrtvaca „Die Fiamme“ u Beču. To je društvo zamolilo godine 1901. od zemaljske uprave u Grazu koncesiju za gradnju krematorija i za obrt spaljivanja mrtvaca. Tu je molbu odbila zemaljska uprava, jer spaljivanje mrtvaca prema postojećim zakonima nije dozvoljeno. Rekurs društva odbijen je isto tako od ministarstva trgovine u sporazumku sa ministarstvom unutarnjih posala. Sada je i upravno sudište odbilo ovu pritužbu kao neosnovanu. U obrazloženju te presude veli se, da austrijski zakon ne poznaje drugoga pogreba, nego samo ukop, a spaljivanje se mrtvaca nikako ne može primieniti postojećim zakonima. Dok se u tim zakonima, koji se odnose na pogreb, svagdje nalaze sva obrazloženja (kao o ekshunaciji, otvorenju groba itd.), o spaljivanju mrtvaca ni riečice, jer je zakonodavac ignorirao spaljivanje mrtvaca, što ga nigdje ne spominje.

Misteriozno ubojstvo u Rimu.

Mi smo već javili o misterioznom ubojstvu, koje se dogodilo nedavno u Rimu, i kako se nije mogao ustanoviti koje onaj ubijeni niti pronaći njegove ubojice. Samo je na tielu pokojnika nadjen ovratnik i ogrlica sa naznakom tvrtka iz Krakova i Varšave, po kojima se dalo suditi da je ubijeni bio Poljak po rodu. Policija je započela veoma brižno istragom, ali se krivcima rekbi sasama zameo trag. Sada piše krakovsko socijalisti-

čko glasilo „Glas Narodni“, da se je u uređništvu prijavio čovjek, koji je izjavio, da po objavljenim podacima prepoznaje nekog ruskog policajnog agenta, koji je za neko vrijeme boravio i u Krakovu. „Tribuna“ sa svoje strane tvrdi, da je ovaj zločin a savezu sa nedavnim poznatim procesom, koji se je u Krakovu vodio protiv Mekera, urednika „Naprzoda“, pri čemu je famozni Mihovio Bakai iznio groznih stvari o ruskom tajnom redarstvu.

Hrvati i Hrvatice!

pomozite družbu
Svetog Ćirila i Metoda!

Svoj k svome!

Župnici crkvinarstva bratovštine
koji žele

prave svieće

od pčelnog voska

neka naruče na

„Jedinu hrv. tvornicu voštanih svieća“
na paru

Vladimira Kulića, Šibenik (Dalm.).

Ponude i cienici šalju se badava i franko.

Najfinije Sumpor
i
Englešku Modru Galicu

I. vrste prodaje

ŠIME ŠUPUK

u Petrićevoj kući kod pazara.